

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 9

van **JAN LAEREMANS**

datum: 30 september 2020

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Uitval beginnende leerkrachten - Maatregelen

Zoals de minister weet en zelf verschillende malen heeft aangehaald in het voorbije zittingsjaar, staat de onderwijssector in Vlaanderen voor grote uitdagingen inzake de kwaliteit van het gegeven onderricht. Essentieel is de inzet van onderlegde en gemotiveerde leraren die onze leerlingen kennis, vaardigheden en attitudes bijbrengen. Daartoe is een adequate instroom van afgestudeerde leraren binnen het werkveld primordiaal, doch hier stopt het niet, het is ook belangrijk dat we jonge (en soms minder jonge) beginnende leraren binnen het onderwijs houden. En hier wringt helaas vaak het schoentje.

Het grote pijnpunt is dat te veel jongeren die wel het diploma van leraar hebben, binnen de vijf jaar na afstuderen het onderwijs verlaten omdat er voor beginners vaak gewoonweg te weinig werkzekerheid is. In mei 2018 werden in de media cijfers gepubliceerd over deze categorie.[\[1\]](#) Uit het antwoord op een schriftelijke vraag van Vera Celis aan toenmalig minister van Onderwijs Crevits[\[2\]](#) bleek namelijk dat 43,9 procent - dus bijna de helft - van de leerkrachten uit het secundair onderwijs binnen de vijf jaar het onderwijs verliet. In het basisonderwijs lag het verloop lager; Daar ging het om 26,1 procent van de leerkrachten in het kleuteronderwijs en 24,6 procent van de leerkrachten in het lager onderwijs. De bovenvermelde statistieken behelzen leraren die gestart waren in het schooljaar 2011-2012 en die dus vijf jaar later, zijnde het schooljaar 2016-2017, al dan niet nog in het onderwijs werkzaam waren.

Een jaar later bleek uit het antwoord van minister Crevits op een gelijkaardige vraag van mevrouw Celis[\[3\]](#) dat deze cijfers zelfs nog slechter waren. In het basisonderwijs was de uitstroom gestegen, nl. in het kleuteronderwijs ging het nu om 38,2 procent van de leerkrachten en in het lager onderwijs om 30 procent. De uitstroom in het secundair onderwijs stagneerde ietwat, doch bleef met 43,2 procent buitenmatig hoog. Deze cijfers behelzen leraren die gestart waren in het schooljaar 2012-2013 en die dus vijf jaar later, zijnde het schooljaar 2017-2018, al dan niet nog in het onderwijs werkzaam waren.

De minister onderkent het probleem en liet dan ook in de beleidsnota Onderwijs optekenen:

“Via gerichte maatregelen werk ik het nijpende lerarentekort weg. Zo maak ik het beroep van leraar weer aantrekkelijk en verminder ik de uitstroom uit het lerarenberoep. Ik stel hiertoe een Vlaamse onderwijsambassadeur aan die als gezicht van de onderwijssector de vele uitdagingen aangaat en mee naar oplossingen zoekt. (...).

Ik sluit een pact met de stakeholders om de lerarenloopbaan weer aantrekkelijker te maken, de status van het lerarenambt te versterken en de uitstroom tegen te gaan. Dit pact zal in het bijzonder aandacht hebben voor de werving van leraren, de aanvangsbegeleiding, de taakbelasting en werkzekerheid van startende leraren, de professionalisering in het algemeen en de opleiding van directies. Daarnaast onderzoek ik of we maatregelen kunnen nemen die sneller leiden tot een duurzame aanstelling voor beginnende leraren.”[4]

De minister heeft ter zake reeds in de media alsook in de Onderwijscommissie meermaals het voornemen geuit om de vereiste termijnen voor tijdelijke leerkrachten om zich kandidaat te kunnen stellen voor een vaste benoeming in te korten, waarbij reeds een eerste kleine stap is gezet in ODXXX (Onderwijsdecreet), maar waarvoor we natuurlijk nog verdere concrete initiatieven verwachten die ter bespreking zullen worden voorgelegd in de commissie. Doch tot op heden is omtrent de initiatieven die vermeld worden in bovenvermeld citaat uit de beleidsnota weinig nieuws vernomen. Te vermoeden valt dat (de planning van) concrete initiatieven ter zake door de coronacrisis sowieso vertraging hebben opgelopen. Op het moment van schrijven zijn we binnen de Onderwijscommissie immers zelf aan de gang met de hoorzittingen - die door de coronacrisis ook vertraging hebben opgelopen - over het lerarentekort, waar de kwestie van de uitval van jonge leraren ook behandeld wordt. De problematiek is natuurlijk omvangrijk en complex.

Desalniettemin blijven zowel deze vrij omvangrijke groep jonge leraren als studenten binnen de lerarenopleiding alsook andere stakeholders binnen de onderwijswereld op hun honger en verwacht men oplossingen. Onlangs nog publiceerde Dennis Van der Kuylen van het Departement Onderwijs en Training aan de AP Hogeschool nog een zinderend opiniestuk op de website van Knack over deze aanhoudende problematiek.[5] Hij berekende namelijk op basis van de onderwijsvacatures in de VDAB-databank dat 97,5 procent van de vacatures geen voltijdse opdracht betreft en/of geen of weinig toekomstperspectief biedt. Slechts 3 procent van de vacatures biedt jongeren dus al bij het begin kansen. Deze 3 procent is vrijwel constant gebleven in de afgelopen jaren. Van der Kuylen deed in 2019 tevens een onderzoek over de werkonzekerheid in de onderwijssector waarbij hij bijna 500 leraren ondervroeg. 95 procent van hen vond dat het huidige systeem jonge leerkrachten te weinig werkzekerheid biedt. 96 procent gaf aan dat het huidige tewerkstellingsbeleid moet worden aangepast om zo meer mensen aan te trekken of om hen in het onderwijs te houden. Verder werd in het essay het uitblijven van het lerarenloopbaanpact gehekelde.

1. Kan de minister een actuele stand van zaken geven inzake de problematiek van de uitstroom van jonge leraren uit het onderwijs? Met andere woorden hoeveel leerkrachten verlaten binnen de vijf jaar na hun eerste indiensttreding het onderwijs afgemeten op basis van de uitval tegen de schooljaren 2018-2019 en indien mogelijk ook 2019-2020? Kan hij rekening houden met de volgende specificaties:
 - a) een uitdrukking van deze cijfers in absolute aantallen en percentages;
 - b) een onderscheid per onderwijsniveau;
 - c) een onderscheid per regio, met speciale aandacht voor de steden Antwerpen, Gent en Brussel;
 - d) een onderscheid tussen leerkrachten en directieleden?
2. Welke evoluties zijn waar te nemen in de afgelopen vijf schooljaren? Hoe evalueert de minister deze cijfers en trends?
3. Hoe evalueert de minister de inzichten en waarschuwingen die werden aangehaald door lector Dennis Van der Kuylen?
4. Wat is de stand van zaken met betrekking tot het aanstellen van de in de beleidsnota genoemde Vlaamse onderwijsambassadeur? Als 'gezicht van de onderwijssector' moest die mee oplossingen zoeken voor het lerarentekort en focussen op het inzetten op sterke profielen voor de klas. Wat is de timing ter zake? Hebben hierover al gesprekken plaatsgevonden of vinden die thans plaats? Indien ja, welke vorderingen

zijn ter zake gemaakt? Wordt dit dan de taak van één specifieke persoon of krijgt die de ondersteuning van een werkgroep/expertengroep naar het voorbeeld van de groep onderwijskwaliteit rond Philip Brinckman, maar dan op het veld van het lerarenberoep?

5. Wat is de stand van zaken met betrekking tot het in de beleidsnota genoemde lerarenloopbaanpact? Over dit pact is immers al zeer lang sprake, in de vorige legislaturen waren naar eigen zeggen ook minister Crevits en minister Smet daar druk mee bezig. Wat is de timing ter zake? Hebben hierover al gesprekken plaatsgevonden of vinden die thans plaats? Indien ja, welke vorderingen zijn ter zake gemaakt?
6. Omtrent de in de beleidsnota vermelde "maatregelen die sneller leiden tot een duurzame aanstelling voor beginnende leraren", heeft de minister zoals gezegd al het voornemen geuit om leraren sneller te laten benoemen. Deze kwestie werd kort besproken binnen ODXXX in de commissievergaderingen begin juni 2020. Door de bepalingen binnen ODXXX werden alvast de mogelijkheden tot vaste benoeming uitgebreid voor tijdelijke personeelsleden door eenmalig extra vacatures toe te voegen aan de jaarlijkse vacantverklaring met het oog op de vaste benoemingen op 1 januari 2021. De minister benadrukte bij deze bespreking dat het hier (nog) niet ging om de snellere vaste benoeming na één in plaats van twee jaar, maar herhaalde wel dat het tot zijn beleidsaspiraties behoort om het uitwassen van de vaste benoemingen weg te werken en tegelijk het beroep aantrekkelijker te maken met de mogelijkheid om te benoemen na één jaar, gekoppeld aan een aanpassing van de evaluatie- en ontslagprocedure. De minister verklaarde dat de dialoog met de sociale partners daarover nog lopende was.

Wat is momenteel de stand van zaken hieromtrent? Is deze dialoog ondertussen al in een afrondende fase of is ze nog volop aan de gang? Indien in het eerstgenoemde geval, zijn er al resultaten uit het overleg gekomen? Kunnen we met andere woorden in het werkingsjaar 2020-2021 nog beleidsinitiatieven ter zake verwachten?

7. Welke eventuele andere beleidsmaatregelen wil de minister verder nemen om dit probleem aan te pakken?

[1] "Bijna helft leerkrachten secundair onderwijs stopt binnen de vijf jaar", *Het Laatste Nieuws*, 9 mei 2018: <http://www.hln.be/nieuws/binnenland/onderwijs/bijna-helft-leerkrachten-secundair-onderwijs-stopt-binnen-de-vijf-jaar~a4bcdad0/> ;
"Leerkrachtenverloop in secundair blijft hoog", VRTNWS, 9 mei 2018: <http://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/05/09/leerkrachtenverloop-in-secundair-blijft-hoog/>

[2] Schriftelijke vraag nr. 345 (2017-2018)

[3] Schriftelijke vraag nr. 230 (2018-2019)

[4] Beleidsnota Onderwijs 2019-2024, 129 (2019-2020) – Nr. 1, p. 47-48

[5] Dennis Van der Kuylen, "In Vlaanderen is er geen chronisch lerarentekort, wel veel werkonzekerheid", *Knack.be*, 20 september 2020: <http://www.knack.be/nieuws/belgie/in-vlaanderen-is-er-geen-chronisch-lerarentekort-wel-veel-werkonzekerheid/article-opinion-1639983.html>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 9 van 30 september 2020

van **JAN LAEREMANS**

1. Onderstaande tabellen tonen de meest recente cijfers over de uitstroom van startende leraren binnen een periode van 5 schooljaren. Een starter is een personeelslid dat in jaar X-1 nog niet in de databank voorkwam en in jaar X wel. Vervolgens wordt bekeken wie van deze groep in jaar X+5 nog steeds in het onderwijs werkt. De uitstroom van deze starters bedraagt in 2018-2019 28,6% in het kleuteronderwijs, 27,2% in het lager onderwijs en 38% in het secundair onderwijs. In 2019-2020 bedragen de cijfers respectievelijk 27,4%, 26,9% en 37,2%.

	Starters SJ 2013-2014	In onderwijs SJ 2018-2019	Aantal uitstromers	Percentage uitstromers
Kleuteronderwijs	2.282	1.629	653	28,6%
Lager onderwijs	3.245	2.361	884	27,2%
Secundair	5.465	3.386	2.079	38,0%
Unieke personeelsleden*	9.759			

	Starters SJ 2014-2015	In onderwijs SJ 2019-2020	Aantal uitstromers	Percentage uitstromers
Kleuteronderwijs	2.043	1.484	559	27,4%
Lager onderwijs	3.325	2.430	895	26,9%
Secundair	5.795	3.637	2.158	37,2%
Unieke personeelsleden*	9.895			

*Aangezien personeelsleden in verschillende onderwijsniveaus kunnen werken (tegelijk of in verschillende periodes in het jaar) is de som van de onderwijsniveaus groter als het aantal unieke personeelsleden.

Bij deze cijfers dienen volgende kanttekeningen gemaakt te worden:

- Deze data zijn gebaseerd op de betalingsdatabank waarbij er geen rechtstreeks onderscheid kan gemaakt worden tussen leerkrachten en directieleden. Gelet op de tijdsdruk was het ook niet mogelijk om op te splitsen naar regio/stad.
- Het begrip 'starter' wordt om pragmatische redenen geoperationaliseerd door te kijken wie het jaar ervoor geen betaalde opdracht had. Dit betekent dat ook wie (na minstens een jaar) terugkeert naar het onderwijs als starter wordt meegeteld. Men kan zich de vraag stellen of wie slechts voor een zeer korte periode een interim opdracht op zich neemt zonder de bedoeling om in onderwijs te blijven, ook als starter kan beschouwd worden.
- In een recente studie van Laurijssen en Glorieux (2018, p. 68) werd onderzocht hoeveel van de afgestudeerden van de lerarenopleiding die in het onderwijs stapten, vijf jaar later nog actief waren in de onderwijssector. De uitstroom bedroeg 6% voor gediplomeerden met een PBA kleuteronderwijs, 8% voor

afgestudeerden met een PBA lager onderwijs, 16% voor gediplomeerden met een PBA secundair onderwijs en 21% voor Masters met een SLO diploma. Deze cijfers verschillen dus aanzienlijk van de resultaten uit bovenstaande tabel en plaatsen een en ander in perspectief.

2. Onderstaande tabel geeft een evolutie weer van de uitstroom van startende leraren voor verschillende periodes. De uitstroom is consistent hoger in het secundair onderwijs wat mogelijk verklaard kan worden door het feit dat er voor deze groep (bv. masters met specifieke vakkennis) meer opportuniteiten zijn om in de privésector te gaan werken (Struyven & Vanthournout, 2014). De trend is wel dalend in het secundair onderwijs van 43,9% naar 37,2%. In het basisonderwijs zien we eerst een stijging en de laatste drie periodes opnieuw een daling.

	Uitstroom tssn 2011-12 en 2016-17	Uitstroom tssn 2012-13 en 2017-18	Uitstroom tssn 2013-14 en 2018-19	Uitstroom tssn 2014-15 en 2019-20
Kleuteronderwijs	26,1%	38,2%	28,6%	27,4%
Lager onderwijs	24,6%	30,0%	27,2%	26,9%
Secundair	43,9%	43,2%	38,0%	37,2%

3. VDAB cijfers tonen aan dat er op macroniveau wel degelijk een toenemende krapte is op de arbeidsmarkt voor leraren. De spanningsindicator geeft het aantal werkzoekenden ten opzichte van de beschikbare vacatures weer en daalde van 11 in augustus 2015 naar 2,85 in augustus 2020 voor het beroep leerkracht kleuter- of lager onderwijs. In diezelfde periode daalde de spanningsindicator van 19,6 naar 3,1 voor het beroep leerkracht secundair onderwijs. Dit duidt erop dat het moeilijker wordt om leerkrachten te vinden om vacatures in te vullen. Zowel leerkracht lager onderwijs als secundair onderwijs staan dan ook in de VDAB lijst van knelpuntberoepen al zijn er duidelijke verschillen tussen regio's (meer tekorten in de steden) en vakken in het secundair onderwijs.

Toch is het inderdaad niet evident voor de beginnende leerkracht om een vaste betrekking te vinden. In het onderzoek van Struyven & Vanthournout (2014) stelt men ook vast dat het gebrek aan jobzekerheid één van de belangrijkste redenen is om uit het beroep te stappen (naast tal van andere factoren). Daarom zetten we in op de aanvangsbegeleiding en jobzekerheid van beginnende leraren. Denk daarbij aan het lerarenplatform basisonderwijs dat aan 2.291 voltijdsequivalenten jobzekerheid biedt voor een heel schooljaar. Voor de vaste benoemingen op 1 januari 2021 hebben we ook al gezorgd voor een uitbreiding van de vacatures die in aanmerking komen voor een benoeming.

4. Ik heb hier nog geen beslissing over genomen. Volgens mij tonen onze scholen, directies en leerkrachtenteams momenteel trouwens zelf dat ze de beste onderwijsambassadeurs zijn, door hun onverdroten inzet en passie om in de huidige moeilijke omstandigheden er voor te zorgen onze scholen maximaal open blijven. Daarmee zorgen ze er voor dat onze kinderen en leerlingen alle mogelijke kansen krijgen op kwalitatief hoogstaand onderwijs.
5. Ik heb al eerder aangegeven dat ik de voorkeur geef aan specifieke en gerichte maatregelen die we stelselmatig uitwerken en implementeren. Ik verwijs daarbij naar de al gerealiseerde maatregelen om het lerarentekort aan te pakken die dit schooljaar ingang vinden: de verlenging van het pilootproject lerarenplatforms in het basisonderwijs, de validering van de geldelijke anciënniteit van nieuwe zijinstromers voor bepaalde knelpuntvakken of -ambten in het basis- en secundair onderwijs, het tijdelijke project rond duaal lesgeven in het gewoon secundair onderwijs, de reactivering van de Vlaamse reffectatie en de uitbreiding van vacatures voor een

vaste benoeming op 1 januari 2021 zodat meer tijdelijke personeelsleden een kans op benoeming krijgen.

6. Ik voer hierover momenteel gesprekken met de sociale partners met het oog op een snelle implementatie.
7. Ik verwijs hiervoor naar de beleidsmaatregelen die in mijn beleidsnota voor onderwijs zijn opgenomen. Zoals ik in mijn antwoord op vraag 5 aangeef, pak ik die stap voor stap aan.